

Особливості режимів робочого часу працівників під час дії воєнного стану

ОСОБЛИВОСТІ РЕЖИМІВ РОБОЧОГО ЧАСУ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Питання тривалості, складу, режиму і порядку обліку робочого часу регулюються Кодексом законів про працю України (далі - [КЗпП](#)).

Розрізняють режим робочого часу, який встановлюється для працівників і режим роботи підприємства. Вони можуть співпадати або ні. Трудове право регулює лише режим роботи працівників.

Під режимом робочого часу слід розуміти порядок розподілу робочого часу й відпочинку протягом певного календарного періоду по годинах доби, днях тижнів, що забезпечує належний ритм трудового процесу і забезпечення вільного часу працівників, його елементами є час початку та закінчення щоденної роботи (зміни), тривалість перерв для відпочинку і харчування, тривалість і порядок чергування змін.

Робочий час вимірюється тривалістю робочого дня, робочого тижня, робочого місяця, робочого року, протягом якого працівники згідно із Правилами внутрішнього трудового розпорядку повинні виконувати за трудовим договором свої трудові (функціональні) обов'язки.

Фіксація відпрацьованого часу та явки на роботу у встановлений час згідно чинного законодавства передбачає ведення обліку фактично виконаної працівником трудової функції за встановленим режимом і ведеться, як правило, в табелях обліку робочого часу, що є підставою для нарахування заробітної плати у відповідних розмірах з дотриманням мінімальних гарантій в оплаті праці.

Згідно із Законом України від 15.03.2022 № [2136-IX](#) «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (далі - Закон № 2136), главу XIX «Прикінцеві положення» КЗпП доповнено пунктом 2 такого змісту: «2. Під час дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», діють обмеження та особливості організації трудових відносин, встановлені Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану».

З урахуванням вищевикладеного, положення Закону № 2136, які регулюють деякі аспекти трудових відносин інакше, ніж КЗпП, мають пріоритетне застосування на період дії воєнного стану.

Статтею 6 «Особливості встановлення та обліку часу роботи та часу відпочинку» Закону № 2136 визначені норми щодо тривалості робочого часу окремих працівників, тривалості щотижневого безперервного відпочинку, встановлення роботодавцем часу початку та закінчення щоденної роботи (зміни), а також не застосування окремих норм розділу IV «Робочий час» КЗпП України.

Крім того, до традиційних форм зайнятості добавились нові її форми, оскільки виникла необхідність людей працювати віддалено, тому активно розвивається дистанційна та надомна праця, до КЗпП України були внесені зміни щодо гнучкого режиму робочого часу і додані статті 60-1 і 60-2.

Залежно від сфери застосування режими робочого часу можна поділити на загальні та спеціальні.

При загальних режимах робочого часу розподіл норми тривалості робочого часу, при якому досягається її виконання, відбувається за тижневий або інший обліковий період. До загальних режимів робочого часу належать: п'ятиденний робочий тиждень, шестиденний робочий тиждень та підсумований облік робочого часу.

До спеціальних режимів робочого часу відносять ненормований робочий день; перервний робочий час; гнучкий графік роботи; вахтовий метод організації роботи.

Ненормований робочий день - це особливий режим робочого часу, який встановлюється для певної категорії працівників у разі неможливості нормування часу трудового процесу. Ця робота ні є надурочною. Міра праці в такому випадку визначається не тільки тривалістю робочого часу, але також колом обов'язків і обсягом виконаних робіт (навантаження). Ненормований робочий день не застосовується для працівників, зайнятих на роботі з неповним робочим днем.

При організації праці за режимом ненормованого робочого дня слід керуватися Рекомендаціями про порядок надання працівникам з ненормованим робочим днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики від 10.10.1997 № 7.

Особливим видом режиму робочого часу є перервний робочий час - режим роботи з роздробленим робочим днем. Відповідно до ст. 60 КЗпП України на роботах з особливими умовами і характером праці в порядку та у випадках, передбачених законодавством, робочий день може бути поділений на частини з тією умовою, щоб загальна тривалість роботи не перевищувала встановленої максимальної тривалості робочого дня.

Гнучкий графік роботи - коли працівникам дозволено самостійно регулювати час початку, закінчення та загальну тривалість робочого дня, за умови повного відпрацювання встановленої законом сумарної кількості робочих годин протягом облікового періоду - робочого дня, робочого тижня, місяця тощо. Такий режим роботи може застосовуватися на підприємствах з п'ятиденним чи шестиденним робочим тижнем, не впливає на зміни в нормуванні та оплаті праці працівників, на порядок нарахування й розмір заробітної плати, та інші трудові права працівників.

Елементами гнучкого графіка роботи є: змінний (гнучкий) робочий час - це час, коли працівник на свій розсуд може починати та закінчувати свій робочий день (зміну); фіксований час - час, коли працівник обов'язково повинен бути присутнім на робочому місці і виконувати безпосередньо свої функціональні обов'язки; час перерви для відпочинку та харчування; норма облікового періоду.

Особливості застосування такого режиму роботи визначені Методичними рекомендаціями щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 04.10.2006 № 359.

Вахтовий метод - це особлива форма організації режиму роботи, що базується на використанні трудових ресурсів поза місцем їх постійного проживання за умови, коли не може бути забезпечено щоденне повернення працівників до місця постійного проживання. Місцем роботи в даному випадку є об'єкти (ділянки), на яких відбувається безпосередня трудова діяльність.

Головний державний інспектор
відділу з питань праці управління
інспекційної діяльності в Одеській області
Південного міжрегіонального управління
Державної служби з питань праці

Антоніна АВТУТОВА